

Marija Mitrović

Marija Mitić

Učimo sa... Lokalnim fondacijama iz Rumunije

Predgovor

Krajem 2019. godine, Trag fondacija je otvorila konkurs za program „Fondacija našeg kraja – zajednica se pita!“, kojim je pozvala neformalne grupe širom Srbije da se prijave i da, uz finansijsku i edukativnu podršku Traga, osnuju lokalne fondacije u svojim zajednicama. Inspiraciju za ovaj program smo dobili iz našeg dugogodišnjeg rada u lokalnim zajednicama, koji nam je omogućio da upoznamo mnoge hrabre, vredne, pametne, motivisane i preduzimljive pojedince i pojedinke. Sve njih je karakterisala želja da se udruže i angažuju oko pozitivnih promena u svom komšiluku, mesnoj zajednici, selu i gradu. Ovi ljudi nisu želeli da se osećaju bespomoćno i da čekaju da neko drugi reši njihove probleme; imali su jasnu viziju promena kojima žele da doprinesu, ekipu sa kojom će to postići i jasan plan akcije. Za nju im je ponekad bila potrebna i dodatna podrška – u vidu novca, znanja, vremena ili robe – do koje je s vremena na vreme bilo teško doći preko domaćih i međunarodnih fondacija jer se one i same suočavaju sa velikim brojem zahteva na koje je nemoguće odgovoriti i sa prioritetima i procedurama koje ponekad mogu biti prezahtevne za grupe građana na terenu.

U želji da doprinese rešavanju ovog problema, Trag fondacija je dugo razmišljala na koji način može pomoći stvaranje jedne dugoročne filantropske infrastrukture koja će biti na pulsu zajednice, aktivirati resurse koji u njoj postoje, povezati relevantne aktere, njihove potrebe i mogućnosti i stvoriti povoljno okruženje da se sve ove inicijative realizuju na uvremenjen i sveobuhvatan način. Najveću inspiraciju smo pronašli u pokretu lokalnih fondacija u susednoj Rumuniji. Njega trenutno čini 18 fondacija koje su karakteristične po tome što deluju na jasno određenoj teritoriji (region ili grad), prikupljaju sredstva od pojedinaca i preduzeća u svom okruženju, usmeravaju ta sredstva na podršku lokalnim inicijativama u svojim zajednicama, predstavljaju mesto susreta za ljude iz različitih sfera i deluju nezavisno od bilo kog pojedinca, privrednog subjekta ili organa lokalne samouprave. Lokalne fondacije u Rumuniji su vrlo brzo postale osnovni pokretač građanskog aktivizma u gradovima u kojima deluju i njihov trajni oslonac, što nas je posebno inspirisalo da razmislimo o uvođenju ovog modela i kod nas.

Na prvom konkursu u Srbiji smo izabrali četiri inicijativne grupe – iz Niša, Pančeva, Stare Pazove i Šapca, sa kojima smo 12–18 meseci radili na tome da prikupe sredstva koja će Trag fondacija duplirati, konsoliduju svoje izvršne i upravne timove i razviju strategije razvoja lokalnih fondacija kao preduslov za formalizaciju svog delovanja. Tekstovi u ovoj publikaciji su plod razmene iskustava koje su ove inicijativne grupe imale sa već registrovanim lokalnim fondacijama iz Temišvara, Ramniku Valče, Sibirja i Banatul Montana. Saveti koje su dobile od rumunskih kolega su u velikoj meri pomogle grupama iz Niša, Pančeva i Stare Pazove da dođu na svoj cilj i da se formalno registruju tokom 2022. godine.

Tokom 2021. godine, Trag fondacija je otvorila program u Bosni i Hercegovini u kojoj, u momentu objave ove publikacije, radi sa pet inicijativnih grupa, i novi ciklus programa u Srbiji gde očekujemo formiranje tri nove lokalne fondacije do kraja 2023. godine. Iskustva opisana u ovoj publikaciji, ali i ona prikupljena kroz rad sa tri fondacije iz Niša, Stare Pazove i Pančeva poslužiće kao osnov da pomognemo uspešno osnivanje ovih, ali i mnogih drugih lokalnih fondacija u budućnosti.

Marija Mitrović
Direktorka za filantropiju i partnerstva
Trag fondacija

Izdavač
Trag fondacija
Mileševska 5
11 000 Beograd Srbija

Za izdavača: Biljana Dakić Đorđević

Lektura i korektura: Ivana Andrić

Dizajn: Valentina Talijan

Lokalna fondacija Temišvar

Ova fondacija je pokrenuta u junu 2016. godine, kao šesnaesta fondacija u okviru pokreta lokalnih fondacija u Rumuniji. Pokrenuta je sa ciljem razvoja zajednice kroz prikupljanje sredstava i razvoj lokalne filantropije, korišćenje tih sredstava za finansiranje lokalnih inicijativa i pozicioniranje fondacije kao ključnog igrača u zajednici. Da bi podržala inicijative građana, Lokalna fondacija Temišvar sredstva od pojedinaca i preduzeća u zajednici prikuplja na godišnjem maratonu koji se zove *Timotion*, organizovanjem krugova davanja i turističkih tura *Talk the Walk*, koje su namenjene turistima, kao i stanovnicima Temišvara koji žele da bolje upoznaju svoj grad i mapiraju kvartove i aktere koji se brinu za njegovu dobrobit i razvoj. Razgovor je vođen sa Kristinom, Valom i Teodorom, koji su bili članovi inicijativne grupe za razvoj lokalne fondacije. Kristina je danas predsedavajuća Upravnog odbora lokalne fondacije, Teodora je direktorka programa, a Val volonter koji se angažuje oko svih važnijih aktivnosti Fondacije.

Kako je sve počelo

Zaljubljenici u rekreativno trčanje, bračni par Kristina i Val, dugo su razmišljali o tome kako da pokrenu humanitarni maraton u Temišvaru. Na ovu ideju su došli inspirisani humanitarnim maratonom koji je u obližnjem Sibinju organizovala tamošnja lokalna fondacija: „Kada smo kontaktirali Lokalnu fondaciju Sibinju za više informacija, odmah su nam rekli da se ideja o humanitarnom maratonu u Temišvaru „kuva“ u još jednoj grupi, koja je već započela rad na formiranju Lokalne fondacije Temišvar. Preko Asocijacije za odnose u zajednici koja je vodila program razvoja lokalnih fondacija u Rumuniji, povezali smo se sa Teodorom koja je predvodila ovu grupu i tako smo formirali tim od oko 30 ljudi različitih godina i interesovanja, koji dolaze iz različitih sektora i slojeva društva.“ Sam proces formiranja fondacije je išao fazno i trajao je od jeseni 2014. do juna 2016. godine.

Važno je da inicijativna grupa bude raznovrsna i da u njoj deluju ljudi različitih godina, interesovanja i profesija kako bi zajednički stvorili bolje prilike za lokalnu fondaciju i obezbedili njenu reprezentativnost.

Razmišljajući o prvoj fazi razvoja, Kristina, Teodora i Val su odmah naglasili važnost raznovrsnosti grupe za inicijalno formiranje tima. Njihova grupa je isprva uključivala veliki broj ljudi iz civilnog sektora, koji su imali sjajne ideje, ali nedovoljno energije i vremena da ih realizuju. Najpozitivnija promena za grupu se desila kada su u nju ušli i ljudi iz preduzetničkih voda: „Preduzetnici su taj idealizam ljudi iz civilnog sektora preveli u akciju, jer su pokazali odlučnost i motivaciju da misaone procese transformišu u praktično delovanje“ rekao je Val. Raznovrsnost grupe je doprinela i izgradnji specifičnog identiteta lokalne fondacije koji ni jedna grupa nije mogla da prisvoji, niti je postojala opasnost da se lokalna fondacija veže samo za jednu osobu ili temu.

Kako su došli do prvih sredstava?

Prva aktivnost koju su organizovali bio je humanitarni fudbalski turnir koji su sproveli zajedno sa lokalnim udruženjem koje je imalo iskustva u realizaciji sličnih događaja. Po Kristininom mišljenju: „To je značajno olakšalo osmišljavanje same manifestacije i usmeravanje prikupljenih sredstava, pošto su ona unapred bila namenjena partnerskom udruženju. Iako to iskustvo nije zahtevalo ogroman angažman, ono nam je pomoglo da malo bolje identifikujemo uloge u grupi i razdvojimo ljude sa idejama od onih koji su skloniji praksi i one koji su ozbiljno posvećeni razvoju lokalne fondacije od onih koji su samo u prolazu.“ Prva prikupljena suma svakako nije bila dovoljna da se osnuje fondacija i dobiju duplirana sredstva, ali su priliku iskoristili da malo konsoliduju tim i razmotre mogućnosti za dalje delovanje.

Nešto značajnija sredstva su obezbeđena kroz organizaciju prvog humanitarnog maratona *Timotion*. Novac prikupljen preko *Timotion-a* je otišao direktno inicijativama koje su se prijavile za podršku jer, u datom trenutku, inicijativna grupa nije bila spremna da preraste u lokalnu fondaciju koja će sve to administrirati. Prvo su morali da prođu kroz proces osmišljavanja oblasti rada i definisanja uloga u timu, ali je jednom, kada su malo više proradili na tim procesima i kada su ciljevi i uloge članova inicijativne grupe bili jasniji, novac počeo da pristiže.

Da bi postigla uspeh, inicijativna grupa u svom radu ne treba da se usmeri samo na prikupljanje sredstava već i na konsolidaciju tima, kao i strateški i programski razvoj. Novac je važan, ali je za dugoročni razvoj fondacije od ključnog značaja to da u njoj vladaju dobri međuljudski odnosi i da među članovima tima postoji poverenje i duh saradnje i solidarnosti.

Baš zbog toga, kolege su inicijativnim grupama koje podržava Trag fondacija savetovale da se u svom radu ne usmeravaju samo na fandrejzing, nego i na interni razvoj i procese. Po Teodorinim rečima: „U svakoj fazi razvoja je važno preispitati čime se fondacija bavi, da li to odgovara potrebama zajednice, ko je deo užeg, a ko šireg tima, kako se raspodeljuju uloge i kako će se one razvijati jednom kada fondacija postane registrovano pravno lice. Sve ovo treba usaglasiti i stalno se treba voditi time da su ljudski odnosi i poverenje u srži svake lokalne fondacije te da fokus treba da bude na tome da se oni valjano izgrade, kako bi lokalna fondacija živela još dugo nakon podnošenja papira za registraciju.“

Kako su prerasli od inicijativne grupe u lokalnu fondaciju i doneli odluku o svojim budućim ulogama u njoj?

U vreme kada se lokalna fondacija registrovala, sva tri sagovornika su primarno osetila da njihova uloga leži u članstvu u Upravnom odboru. Istakli su da, u tom trenutku, grupa okupljena oko lokalne fondacije nije bila brojna i da su, bez obzira na svoje članstvo u Upravnom odboru, i dalje imali puno operativnog posla, posebno oko izgradnje izvršnog tima. Suočavali su se sa brojnim izazovima da u tim uvedu prave ljude jer su često uključivali svakog ko je izrazio neko interesovanje, da bi onda uvideli nedostatak posvećenosti za šire angažovanje. Zbog toga su se i njihove uloge vremenom menjale, zbog čega su sugerisali da se sa novopridošlim članovima radi barem u nekom periodu pre nego što im se dodeli konkretna uloga, kako bi se obezbedio adekvatan doprinos svakoga od njih.

Podeli uloga u timu treba da prethodi određen period zajedničkog rada pre nego što članovi, i pojedinačno i na nivou tima, utvrde gde mogu da pruže svoj najveći doprinos. Upravni odbor i izvršni tim moraju biti na stalnoj vezi i aktivno se angažovati oko svih glavnih aktivnosti lokalne fondacije.

Ovde je još jednom naglašena važnost raznovrsnosti ljudi u timu i potreba da Upravni odbor nastavi aktivno da radi, čak i onda kada su izvršna tela uobličena i funkcionalna: „U Lokalnoj fondaciji Temišvar, Upravni odbor i izvršni tim svake godine zajedno rade na organizaciji *Timotion*-a i ti uspesi i jedne i druge motivišu da nastave dalje. Poseban akcenat je stavljen na izgradnju tima i timskog duha. Važno je da lokalna fondacija ne bude samo „skup ljudi koji se inače druže“, nego raznovrsna grupa koja će pronaći načina da radi zajedno i da taj rad učini interesantnim za sve“ zaključuje Val.

Ko danas čini tim?

Danas Fondacija, pored šest članova Upravnog odbora, ima i izvršnu direktorku, koja je bila deo inicijativne grupe i koja je aktivna od samog početka. Potom su, sukcesivno, u Fondaciju došle tri osobe – jedna sada vodi organizaciju *Timotion*-a, druga vodi komunikacije i treća vodi Štintesku, fond koji podstiče naučni rad među mladima. Nakon pet godina postojanja, Fondacija sada sprovodi niz programa kojima, na dnevnom nivou, upravljaju direktorka i četvoro zaposlenih, a po potrebi se na pola radnog vremena angažuju i drugi ljudi, koji obavljaju specifične zadatke i aktivnosti.

Koje su, po njihovom mišljenju, glavne uloge lokalne fondacije?

Kao jednu od glavnih uloga lokalnih fondacija izdvajaju inspirisanje novog liderstva u zajednici, povezivanje ljudi i podsticanje aktivizma jer su, pre pojave lokalnih fondacija u Rumuniji, ti gradovi i regioni uglavnom bili prilično pasivni. Stanovnici ovih oblasti su bili dosta usmereni na sebe i nevoljni da se angažuju, što je prolongiralo procese udruživanja i pokretanja inicijativa. Proces uspostavljanja poverenja među ljudima nije bio jednostavan, ali je lokalna fondacija ipak odigrala ključnu ulogu u njegovom uspešnom usmeravanju.

Za lokalnu fondaciju je najvažnije da inspiriše novo liderstvo u zajednici, poveže različite slojeve društva, izgradi poverenje među njima i podstakne ih na zajedničko delovanje. Kroz tu ulogu, ona se i sama pozicionira kao lider i neko ko je neizostavni deo svih procesa i odluka koje su važne za razvoj zajednice.

Dobar primer za ovo je organizacija *Timotion*-a, koji predstavlja mnogo više od godišnjeg fandrejzing događaja: „Inicijative koje preko njega prikupljaju novac su mesecima unapred u kontaktu sa potencijalnim donatorima, koji motivišu svoje prijatelje, porodicu i ljude iz okruženja da,

podržavajući njihovo trčanje, podrže i tu inicijativu. Samim tim, rad na *Timotion*-u nije fokusiran samo na dan kada se on održava, nego na dugoročno povezivanje ljudi, donatora i organizacija“ kaže Val. Kroz tu manifestaciju kolege iz Temišvara su uspele da podrže zdravstvene i sportske projekte, decu, starije stanovnike, nauku i umetnost. To im je dalo dobar uvid u potrebe zajednice i teme koje bi oni kao lokalna fondacija mogli da podržavaju u budućnosti.

Drugi uspešan primer je reakcija Fondacije na krizu izazvanu pandemijom bolesti COVID-19. Kako Kristina opisuje: „Pre pandemije smo puno vremena provodili razgovarajući o misiji, viziji i ulozi lokalnih fondacija i to nas je često vodilo ka negativnim stavovima i zaključcima da je naša zajednica toliko disfunkcionalna, da je udruživanje ljudi oko nekih važnih pitanja skoro nemoguće. Puno smo pažnje posvetili tome da osnažimo svoju ulogu, ne samo kao fondacije koja daje sredstva za realizaciju inicijativa, već i kao nekog ko povezuje različite slojeve društva i podstiče ih na zajedničko delovanje.“

Prilika da ovo i ostvare se desila tokom krize izazvane pandemijom, jer je ona podstakla građane na promene. Bilo je jasno da se država nije snašla, da je zdravstveni sistem pred kolapsom i da su ljudi preplašeni. Zbog ovoga su brojna preduzeća, pojedinci i organizacije krenuli u akciju u kojoj je Lokalna fondacija prepoznata kao partner od poverenja, neko ko može da prikupi razne resurse i da ih usmeri tamo gde je to potrebno. Postojala je vera da će Lokalna fondacija to realizovati bez nekog skrivenog političkog ili dugog interesa i da će resursi završiti na pravom mestu. Koordinisanje ovih napora jeste zahtevalo puno vremena i energije, ali su na kraju uspele da nabave i uvezu veoma skupu opremu za bolnice, kao i dovoljnu količinu zaštitne opreme za medicinske i druge radnike koji su bili u stalnom dodiru sa stanovništvom. To im je dalo izrazitu motivaciju i osećaj postignuća, a poverenje u Lokalnu fondaciju kao jednog od lidera zajednice je nastavilo da raste iz dana u dan. Ono što treba da prethodi sticanju poverenja u zajednici je izgradnja poverenja unutar tima, i zato je ključno promisliti ko će sve biti njegov deo i u kom svojstvu, jer to ima veliki uticaj na imidž koji će fondacija uživati u okruženju.

Zbog izgrađene reputacije i kredibiliteta, danas im građani i sami prilaze i nude sredstva za rad, uključujući tu i besplatan prostor za kancelarije i mnoge druge materijalne i nematerijalne resurse. Po Teodorinim rečima: „Lokalna fondacija Temišvar i dalje nije u potpunosti finansijski stabilna, ali je, na primer, već sada prikupljeno dovoljno sredstava da se pokrije osnovno funkcionisanje tokom naredne godine. Ono što je možda još važnije od stanja u budžetu jeste činjenica da smo potpuno odustali od ideje da je Temišvar ukleto mesto u kom ljudi ne mogu da uspostave saradnju.“ Tome je Lokalna fondacija aktivno doprinela time što je prepoznala i prigrllila svoju leadersku ulogu u zajednici, koja vodi ka brojnim pozitivnim promenama u budućnosti.

Kako u svoj rad uključuju marginalizovane grupe i manje razvijena, ruralna područja?

Kolege iz Temišvara su od samog početka radile na mapiranju marginalizovanih grupa koje žele da uključe u svoj rad. To su prvenstveno radili kroz mapiranje kategorija marginalizovanog stanovništva,

mapiranje lokalnih organizacija koje se njima bave, mapiranje potreba i načina da se te potrebe adresiraju. Kroz to promišljanje su osvestili činjenicu da postojeće organizacije možda nisu najinovativnije u svojim pristupima no, umesto da ih odbaci kao potencijalne primaocce donacija i time im, barem delimično, onemogućiti razvoj usluga, Lokalna fondacija je radila sa njima, povezivala ih sa drugim organizacijama koje su davale ideje o različitim pristupima, povezivala ih sa potencijalnim donatorima i pomagala im da razviju programe i diversifikuju izvore prihoda. Kako Teodora ističe: „Imali smo dosta uspeha u spajanju organizacija koje su pružaoci socijalnih usluga sa organizacijama koje se bave kulturom, te vrste kolaboracija su uvek vodile ka nekim novim servisima koji su bili privlačni i za korisnike, ali i za korporativne i individualne donatore.“

Drugi način uključivanja je kroz zagovaranje, kako kod lokalne samouprave, tako i kod potencijalnih donatora. Bez sugestija datih od strane Lokalne fondacije, korporativni i individualni donatori su često previdali neke probleme ili pokazivali nespornost da u njih ulože materijalne i druge resurse. U Rumuniji, kao i u drugim zemljama Zapadnog Balkana, određeni problemi su vidljiviji od drugih pa je zadatak lokalnih fondacija bio da se pobrinu da i manje popularne teme dođu na radar institucija i donatora, te da im posluže kao inspiracija da se oko njih angažuju.

Šta vide kao svoje glavne izazove?

Na spoljnom planu, jedan od najvećih izazova je bilo često očekivanje građana da Lokalna fondacija preuzme ulogu lokalne samouprave i počne da rešava pitanja koja su u njoj nadležnosti. Kao i u mnogim zajednicama u našem regionu, i u Temišvaru je lokalna samouprava prilično disfunkcionalna, što izaziva veliku frustraciju kod ljudi i dovodi do čestih zahteva da se lokalna fondacija pozabavi pitanjima kao što su zdravstveni i školski sistem, unapređenje infrastrukture ili renoviranje zgrada koje predstavljaju istorijsko i kulturno nasleđe. U tom smislu, sugestija lokalnim fondacijama u nastajanju je da, uprkos pritiscima, ostanu neutralni i ne upadaju u zamku preuzimanja bremena odgovornosti institucija na lokalnu.

Drugi izazov je bio internog karaktera i vezivao se za fazu inkubacije. Grupa se dosta mučila da pronađe ravnotežu između dijaloga i akcije. Inicijalno je dosta vremena posvećeno razgovorima koji nisu vodili ka konkretnim potezima. Zbog toga je članovima tima padala motivacija i pojačavao se osećaj gubljenja vremena pa su sugerisali da se od samog starta traži balans između razmišljanja i delovanja i da svaki dijalog pr prati realizacija nekog konkretnog zadatka kako grupa ne bi ostala većito zarobljena u osmišljavanjima najboljih poteza ili traženju konsenzusa oko svakog detalja. Ipak, kada je konsenzus u pitanju, mora se voditi računa i o tome da svako u grupi ima svoj glas i da se ne dozvoli da se oni koji su introvertniji ili manje elokventni izgube u idejama i prioritetima prodornijih članova tima. Drugim rečima, pored balansa između ideja i akcije, važno je ostaviti prostor da se sve to sporadično preispita i prilagodi različitim mišljenjima i kontekstu. Takođe, važno je da se pažnja ne preusmerava na previše stvari istovremeno i da se napravi neka vrsta prioritizacije kako se grupa ne bi preplavila obavezama koje ne može da sprovede do kraja. Od samog početka treba razvijati svest da će dolaziti do grešaka, nepredviđenih situacija i drugih kriza i zbog toga ne treba težiti perfekciji već učenju, fleksibilnosti, responsivnosti i uspostavljanju dobrih odnosa i poverenja unutar grupe, jer će se samo tako razviti kapaciteti da se te situacije zajednički adresiraju i prevaziđu, bez većeg uticaja na koheziju tima.

Korisni saveti:

- Pronađite ravnotežu između priče i akcije
- Svakome dajte priliku da iskaže svoje mišljenje
- Postavite prioritete i ne pokušavajte da postignete previše stvari istovremeno
- Učite kroz rad i na greške i krizne situacije gledajte kao na prilike
- Procenite šta su dometi lokalne fondacije i ne preuzimajte ulogu lokalne samouprave

Šta savetuju svima koji su tek na početku svog rada?

Na prvom mestu, kolege iz Rumunije su savetovale da se ovo vreme iskoristi da se konsoliduje tim, promoviše koncept lokalne fondacije preko medija i društvenih mreža, mapiraju teme kojima bi lokalna fondacija mogla da se bavi i identifikuju osobe koje bi mogle da se uključe u njen rad. To su aktivnosti koje su više misaonog karaktera i ne zahtevaju lične susrete, događaje ili putovanja. Važno je videti koji resursi postoje u zajednici i kako do njih doći i započeti sa okupljanjem zajednice onlajn i oflajn, u okvirima koji su koliko-toliko bezbedni.

Ono što su još istakli jeste da je ovo dobro vreme da se pođe od sebe, i kao jedinke i kao člana tima. Na koji način sve možemo da iskoristimo vreme u kom smo zatvoreni u kući? Šta možemo da naučimo? Kolege iz Temišvara su dosta vremena posvetile istraživanju aktivnosti drugih lokalnih fondacija u zemlji i svetu, stupali sa njima u kontakt i razmišljali šta od tih iskustava i pristupa mogu da primene u svojoj zajednici, odmah ili nešto kasnije.

Takođe, inicijativne grupe su podstaknute da razmišljaju o tome šta već poseduju unutar tima, od znanja do kontakata. Sugerisano im je da vreme pred sobom iskoriste za promišljanje o načinu na koji će se obratiti različitim donatorima, tako što će se staviti u njihove cipele i oblikovati priču prema onome šta bi oni želeli da čuju i podrže. U osmišljavanju te priče uvek je poželjno uključiti rezultate vežbi mapiranja ili povratne informacije koje su dobijene od zajednice preko društvenih mreža jer su to konkretni podaci koji će donatorima jasnije dočarati potrebe, ali i rezultate i promenu koja se želi postići.

Umesto zaključka, savet kolega iz Rumunije je da se ova situacija ne posmatra kao pretnja, već kao prilika. S obzirom na to da ljudi trenutno veći deo vremena provode kod kuće, sada su mnogo pristupačniji i možda imaju više prostora da se angažuju oko nekih stvari i da prioritizuju ono što im je stvarno važno. Kao primer, sagovornici su naveli da je u Rumuniji pandemija dovela do toga da se ljudi mnogo manje bave površnim, konzumerističkim stvarima i da više razmišljaju o sebi, svojim bližnjima i svom okruženju. Kompanije više ne troše ogromna sredstva na timske sastanke, putovanja, promociju i korporativne prijeme i to im ostavlja uštede

u budžetima, koje bi mogli da preusmere na razvoj zajednice. Tako će se, na najbolji način, pozicionirati kao odgovoran društveni akter pred svojim klijentima, saradnicima i zaposlenima, a lokalne fondacije mogu predstavljati idealnog partnera za realizaciju prioritarnih opštekorisnih ideja u stvarnosti.

Ako ste na samom početku:

- Mapirajte potencijalne volontere, donatore i oblasti od interesa za lokalnu fondaciju
- Popišite sve resurse kojima raspolazete - od znanja do kontakata
- Razgovarajte sa ljudima iz svog neposrednog okruženja i zamolite ih da vam daju povratnu informaciju
- Povratnu informaciju iskoristite da dodatno uobličite svoj pristup ka široj zajednici.

Lokalna fondacija Ramniku Valča

Ova lokalna fondacija je osnovana sredinom 2019. godine, kao rezultat osamnaestomesečnog volonterskog rada desetočlane inicijativne grupe. Osnovna motivacija članova grupe je bila da svoje rodno mesto pretvore u grad koji može da obezbedi održivu budućnost za svu decu koja u njemu žive. Tokom 18 meseci, grupa je privlačila volontere, donatore i sredstva za svoj rad kroz četiri kruga davanja, osam događaja sprovedenih u partnerstvu sa drugim organizacijama, kampanje sprovedene zajedno sa drugim lokalnim fondacijama i kroz redovne sastanke sa Valčancima koji žive u Bukureštu i Sibinju. Od 2018. godine, ova fondacija sprovodi i *Valcea Forest Run*, koji im je omogućio da privuku brojne partnere iz poslovnog sektora i da inspirišu 450 trkača da svake godine prikupljaju sredstva za izabrane lokalne inicijative. Sa lokalnim fondacijama iz Srbije razgovarale su Gabrijela, osnivačica ove lokalne fondacije, kao i Oana, koja trenutno obavlja funkciju izvršne direktorke.

Kako je sve počelo?

Kada su se prijateljice Gabrijela i Oana, nakon godina života na drugom mestu, ponovo doselile sa porodicama u svoj rodni grad Ramniku Valču, vrlo brzo su počele da razmišljaju o tome na koji način mogu da promene ovu zajednicu nabolje. Po Gabrijelinom sećanju: „Mnogi problemi su bili očigledni na prvi pogled: ljudi nisu bili usmereni jedni na druge, povezani i ujedinjeni oko ideje da unaprede svoje okruženje, niti su mladi imali dovoljno prilike da se uključe i daju svoj doprinos.“ Međutim, pored problema, dve prijateljice su videle su i ogroman potencijal mesta, te su počele da se redovno sastaju, razmenjuju mišljenja i ideje i postepeno šire krug volontera.

Ovakvo povezivanje različitih ljudi, osim očiglednih prednosti kao što su bolji resursi i raznovrsnost grupe, donosi i svoje izazove. U većoj grupi teže je doći do zajedničkih rešenja, i zaista, početak rada fondacije u Ramniku Valči definitivno nije išao pravolinijski. Samo su razgovori o tome zašto, šta i kako žele da ostvare, trajali oko šest meseci. Jedan deo ljudi je nakon toga odlučio da odustane, a desetero onih koji su ostali načinili su sledeći korak i osnovali lokalnu fondaciju.

Kako su prikupljali sredstva na početku?

Lokalna fondacija Ramniku Valča je pre registracije uspeła da prikupi mnogo više od inicijalno zamišljenih 25.000 dolara sa kojima su planirali da se prijave za mečing donaciju Rumunsko-američke fondacije. Ovaj uspeh je utoliko neverovatniji ukoliko u vidu imate to da u početku, kako priznaju, nisu znali ništa o tome kako se sakuplja novac. Pomoć im je pružilo lokalno udruženje, kao i konsultanti iz Asocijacije za odnose u zajednici, koji su ih vodili kroz sam proces. Jedna od prvih lekcija koju su naučili bila je kako jasno formulisati strategiju i transparentno komunicirati za šta se sredstva prikupljaju i kako će biti upotrebljena. Ostalo je još da osmisle kako će do tih sredstava doći. Kako su tih dana čak tri člana tima slavila rođendan, došli su na ideju da organizuju rođendanske donacije uz pomoć platforme. Zamisao je bila jednostavna: umesto za poklon, prijatelji slavljenika bi novac dali za podršku određenom projektu.

Za fandrejzing je važno imati jasno formulisanu strategiju, transparentnu komunikaciju o ciljevima prikupljanja sredstava i načinima njihovog trošenja. Same fandrejzing tehnike najviše zavise od članova grupe i pristupa koji su im bliski i jednostavni za realizaciju. Važno je samo da proces bude fleksibilan i da se ljudima omogući da doniraju na jednostavan način i za ciljeve sa kojima se oni lično identifikuju.

Osim te uspešne ideje, organizovali su i prvu manifestaciju: danas čuveni humanitarni maraton *Valcea Forest Run*. Oana je već imala iskustva u organizaciji sportskih događaja, znala je kako se pripremaju trkačke rute i bila tehnički potkovana za sve što je ovakav događaj zahtevao. Iako, sa druge strane, nisu najbolje poznavali mehanizme prikupljanja donacija, odlučili su se za otvorenost i fleksibilnost: učesnici su mogli da doniraju, ali i da trče za određeni, izabrani cilj i time među svojim navijačima i prijateljima promovišu inicijativu koju su odabrali. Prvi maraton je bio i više nego uspešan: prikupili su 10.000 dolara, ali i važnije od toga – postali su poznati i prepoznati u zajednici i pokazali da je sve moguće kada svi zajedno, doslovno i figurativno, trče ka istom cilju za opšte dobro. Koliki put su prešli od tog prvog maratona govori i činjenica da sada imaju sopstvenu platformu za organizaciju dobrotvornih sportskih događaja. Iako najznačajniji deo sredstava prikupe upravo zahvaljujući manifestacijama, ističu važnost građenja odnosa sa donatorima, kao i stalni rad na tome da se prepoznaju kompanije i pojedinci koji žele da podrže i pomognu razvoj zajednice.

Šta je za njih značilo osnivanje lokalne fondacije i kako su podelili uloge u njoj?

Prelaz od početne grupe entuzijasta do lokalne fondacije zahtevao je i potpunu reorganizaciju. U početku su svi bili jednaki i sve radili zajedno, da bi sa registracijom i statusom pravnog lica morali da donesu odluke ko će biti direktor, ko članovi odbora i koje će odgovornosti i obaveze svaki pojedinac imati. Ovo je bilo lakše reći no uraditi, tim pre što su svi članovi u to vreme vodili svoje projekte i nisu imali vremena da preuzmu odgovornost kakvu nosi uloga direktora. Kada su došli do toga da razmatraju angažovanje nekoga van fondacije, Oana je ipak pristala da stupi na tu poziciju: "Verovala sam da to mora biti neko ko je deo naše priče od samog početka i ko je bio tu u ključnim momentima." Pošto su njihovi muževi bili članovi odbora, Oanin muž je odlučio da istupi zbog konflikta interesa, dok je Gabrijela odlučila da, zbog druge trudnoće, u Lokalnoj fondaciji ostane angažovana kao volonterka, a da njen suprug nastavi da bude predsedavajući Upravnog odbora.

Za više od dve godine, koliko postoji Fondacija, kažu da se dinamika u grupi menjala, a vođe projekta su se smenjivale u zavisnosti od toga ko je u čemu dobar i ko je koliko umoran: „Projekti na kojima radimo imaju rokove, zahtevaju vreme i veliki rad, zbog čega od početka važi pravilo da svako može da se povuče kada mu zatreba odmor. Od osnivanja do danas, bilo je onih koji su otišli, ali je istovremeno i došlo dosta novih lica.“ Čak im je i kriza izazvana pandemijom bolesti COVID-19 neočekivano donela novu članicu odbora – koleginicu iz drugog udruženja, koja se dotad bavila podrškom bolnicama u Valči.

Naučene lekcije o timskom radu

- Podela uloga je proces i važno je ostaviti dovoljno vremena da se upravni odbor i izvršni tim konsoliduju
- Neophodno je da tim bude dovoljno velik kako bi svako mogao da preuzme zadatak i zatraži odmor kada mu je potreban
- Svako može biti potencijalni član grupe, treba ostati otvoren i koristiti prilike za uključivanje kada se one ukažu

Kako su u početku birali projekte i organizacije koje će podržati, a kako to danas rade?

Na početku su se svojski trudili da se temeljno upoznaju sa organizacijama koje deluju na ovom području. Na osnovu informacija koje su dobili od lokalne samouprave, ali i zahvaljujući sopstvenom istraživanju, sastavili su listu nacionalnih nevladinih organizacija koje su aktivne na lokalnom nivou. Tako su saznali da u Valči postoji čak 1500 registrovanih nevladinih organizacija, premda veliki deo njih nije aktivan, iako nije ni zvanično ugašen. Mapirali su organizacije i udruženja koja se bave obrazovanjem, socijalnim problemima, zdravljem, zaštitom životne sredine, sportom i kulturom, a potom ih kontaktirali i bliže upoznali sa radom Lokalne fondacije. Sa mnogima od njih nastavili su saradnju do danas.

- Mapirajte organizacije u vašem okruženju i upoznajte ih sa svojim radom
- Suzdržite se od preteranog mešanja u njihove aktivnosti – naučite ih da samostalno vode projekte i pustite ih da rastu zajedno sa lokalnom fondacijom

Iako su u početku smatrali da moraju u potpunosti da budu uključeni u projekat koji podržavaju, ubrzo su uvideli da je zapravo važnije da osposobe organizacije da budu samostalne i preuzmu vođstvo. Stoga su mnogim udruženjima kojima su dodelili sredstva pružali podršku kroz čitav proces – pomažući im da napišu aplikaciju, da sprovedu projekat, da uvide gde je problem kada na njega naiđu, osmisle rešenje i napišu izveštaje. Ovakav pristup značio je da su rame uz rame sa Fondacijom rasla i udruženja koja je ona podržala. Danas Lokalna fondacija Ramniku Valča nudi organizacijama svoju platformu i već uveliko popularnu manifestaciju *Valcea Forest Run*, dok je na organizacijama da događaj promovišu i prikupe sredstva.

Kako je Lokalna fondacija Ramniku Valča učestvovala u saniranju krize izazvane bolešću COVID-19?

Koliko je zajednici Ramniku Valče zapravo bila potrebna fondacija govori i okolnost da su joj, usled pandemije koja je izbila samo šest meseci nakon njenog osnivanja, sugrađani prilazili u velikom broju sa željom da doniraju i pomognu u novonastaloj krizi. Lokalna fondacija je, za manje od nedelju dana, napravila platformu za donacije, preko koje su sredstva ubrzo počela da stižu na njihov račun. Povezali su se sa ostalim lokalnim fondacijama i formirali veliku nacionalnu mrežu, preko koje su delili znanja i iskustva neophodna u krizi, poput toga kako nabaviti neophodan medicinski i sanitetski materijal i opremu. Predstavnici zdravstvenog sistema im nisu bili od pomoći u tim početnim izazovima. Naprotiv, uprava lokalne bolnice je prihvatila njihovu pomoć sa skepsom i nepoverenjem. Šest meseci kasnije taj odnos je bio znatno drugačiji. Tokom tih pola godine, Fondacija je svojom kampanjom prikupila 100.000 evra, kako u novcu, tako i u opremi, sanitetskom i medicinskom materijalu. Dodatno, Fondacija je uspela da ostvari nove kontakte, stekne znanja i pozicionira se kao čvrst oslonac poljuljanog zdravstvenog sistema. Sada im se ustanove i lekari sami obraćaju za pomoć. Poverenje i ugled koje su stekli kod ovdašnjih ljudi i lokalne samouprave proširio se i izvan okruga Valče, pa su od početka pandemije pomagali i posredovali u rešavanju problema i u drugim mestima. Kada su čuli da u jednom gradu na jugu zemlje pojedinci sakupljaju novac za pomoć svojoj bolnici, pozvali su ih i predložili im da ta sredstva pridruže njihovoj kampanji, kako bi ih Fondacija usmerila tamo gde su najpotrebnija i postarala se da budu upotrebljena u prave svrhe. Ovakvo umrežavanje ne bi bilo moguće bez sticanja poverenja šire javnosti. Kada ih pitaju kako bi Valča živela da nema lokalne fondacije kažu da, iako nemaju odgovor na ovo konkretno pitanje, znaju kako su postupali drugi gradovi koji nisu imali lokalnu fondaciju tokom najveće pandemijske krize: tražili su pomoć Lokalne fondacije Ramniku Valča.

Šta su još pandemija i nove životne okolnosti promenile u radu Lokalne fondacije Ramniku Valča i projektima koje je planirala?

Sa početkom pandemije rad lokalne fondacije premestio se u onlajn prostor, a isto se desilo i sa sastancima izvršnog tima, kao i sa redovnim nedeljnim sastancima Izvršnog i Upravnog odbora. Ono što im je pomoglo u organizovanju i restrukturiranju aktivnosti bili su i redovni sastanci sa drugim lokalnim fondacijama, na kojima su razmenjivali znanja, kontakte i ideje. U početku su morali da otkazu sve manifestacije koje se održavaju uživo, a kasnije se stvorio prostor da se događaji prilagode novonastalim okolnostima. Zvuči neverovatno, ali čak su i humanitarni maraton *Velcea Forest Run* uspeli da organizuju delimično onlajn. Iako u Rumuniji u tom trenutku nije postojala zabrana okupljanja, zbog bezbednosti ljudi odlučili su da prilagode koncept trke. Startnu kapiju postavili su na mestu na kom maraton i inače počinje svake godine. Ovog puta su to učinili sa idejom da takmičari na toj tački započnu trku, a onda nastave stazom po sopstvenom izboru. Učesnici su trčali gde god su hteli, a po završetku bi dolazili da se jave i fotografišu na cilju. Svaki učesnik birao je inicijativu koju želi da podrži i time je učestvovao u prikupljanju sredstava za taj cilj. Iako su mislili da interesovanje za ovakav događaj neće biti veliko, u trci je učestvovalo čak 330 ljudi. Zahvaljujući tome, kao i podršci više partnera i sponzora, na kraju je prikupljena suma gotovo udvostručena.

Ipak, smisao manifestacije za Lokalnu fondaciju nije u samoj svoti, nego i u angažovanju trkača na promociji projekata i aktivista među svojim podržavaocima. To je za njih kao zajednicu bila zaista velika stvar. U početku su građani samo donirali sredstva i tako, na neki način, delegirali odluku o tome gde će ta sredstva biti preusmerena, a danas žele da se lično angažuju za određeni cilj.

Pandemija je uticala i na krugove davanja, njihovu drugu važnu manifestaciju koja je u ovom periodu bila odložena. Reč je o događaju na koji su, pored maratona, najviše ponosni. Zamisao je jednostavna:

okupiti donatore na jednom mestu i predstaviti im projekte koje mogu da podrže. Govornici imaju šest minuta da predstave svoj projekat donatorima, nakon čega donatori imaju isto toliko vremena da im postave pitanja. Potom timovi napuštaju prostoriju, a među donatorima počinje licitacija sredstava za podršku. Važno je napomenuti da sve projekte prethodno biraju članovi nezavisnog žirija sačinjenog od različitih ljudi iz zajednice. Koliko je zajednica zapravo bila otvorena za neke nove, nepoznate mehanizme fandrejzingu ilustruje i činjenica da su u toku prvog Kruga davanja za jednu noć prikupili 5000 evra za tri projekta, što je za Valču veliki uspeh.

Kada se desi velika kriza poput pandemije, većina sredstava usmeri se upravo na saniranje njenih posledica. Stoga je uloga lokalnih fondacija da negde zaštiti i druge, možda manje urgentne, ali ne i manje važne projekte za unapređenje zajednice. Jedna takva inicijativa, koju je podržao njihov krug donatora, ticala se očuvanja jedne istorijski značajne stare zgrade u Valči. Iako se opština obavezala da donira 10% sredstava potrebnih za rekonstrukciju, naknadno je morala da povuče to obećanje zbog neophodnosti da tim sredstvima pokrije druga urgentna pitanja. Autori projekta su se obratili Lokalnoj fondaciji, koja im je pomogla da osmisle fandrejzing kampanju, čime su podržali realizaciju ove inicijative. Iz ovoga su izvukli zaključak da su nove okolnosti svakako dovele do promena i prilagođavanja, ali čak ni one nisu zaustavile ljude u nameri da urade sve što mogu u datom kontekstu.

Saveti za početnike

- Izdvojte vreme i sredstva da konsolidujete tim i izgradite odnose unutar grupe. Sastanci ne moraju da budu dosadni – idite na piknik i napravite od toga celodnevnu zabavu za vas i članove vaše porodice!
- Ako želite da budete uspešni u fandrejzingu, morate da uložite sredstva u njega, posebno u zahvalnice za ljude koji su dali značajne donacije
- Neobična vremena zahtevaju neobične pristupe i to što nam savremeni kontekst nameće nova ograničenja ne znači da ne možete da iskoristite onlajn prostor za prikupljanje sredstava, lep provod i izgradnju dobrih odnosa sa donatorima
- Slavite svoje uspehe! Kako kolege iz Rumunije ističu: „Razvoj fondacije ne razlikuje se puno od maratona. Morate slaviti svaki pedalj, svaki uspeh, ne obazirući se na to koliko je mali.“

Lokalna fondacija Sibinj

Ova lokalna fondacija je svoj rad započela 2012. godine, kada su organizovali prvi polumaraton kroz koji su kreirali fond za podršku projektima namenjenim razvoju lokalne zajednice. Iste godine, pokrenuli su i Omladinsku banku, sve sa ciljem podsticanja društvenih promena i filantropskih davanja među svim generacijama. Tokom prvih šest godina svog delovanja došli su do brojke od skoro 15.000 volontera i donatora. Ovo im je dalo zamah da počnu da šire svoje programe i tako su pokrenuli Štintesku fond, namenjen naučnom i tehnološkom razvoju mladih, Laboratoriju inovacija, program *CitiSense*, koji finansira izradu prototipova rešenja za pametan grad (engl. *Smart City*), i niz drugih programa koji su usmereni na razvoj Sibinjske regije. Danas je Međunarodni maraton u Sibinju jedna od najvećih sportskih manifestacija u Rumuniji, a o tome i drugim poduhvatima lokalne fondacije sa fondacijama iz Srbije razgovarali su izvršni direktor lokalne fondacije Čiprijan i programska direktorka Ana.

Šta je obeležilo njihove početke i njihov razvoj?

Čiprijan i Ana, koji su ujedno i jedni od osnivača Lokalne fondacije Sibinj, sigurni su u jedno: ako je postojala jedna konstanta u njihovom radu u proteklim godinama, to mora da je bila promena. Promena okolnosti, njihovog tima, javnog mnjenja, političke scene, društvenih vrednosti, pa i celih generacija aktivista. U promeni, međutim, ne vide ništa loše. Njihovo uverenje je bilo i ostalo da se svaka zajednica mora menjati da bi živela. Ana čak voli slikovito da kaže da Sibinj često doživljava kao mesto zamrznuto u vremenu: „Naš grad je kao jedna od onih snežnih kugli. Morate ga dobro protresti da biste videli kako pada sneg.”

„Jedina konstanta je promena” tako da je ključ uspeha za lokalnu fondaciju u tome da osluškuje zajednicu i analizira njena kretanja kako bi predvidela društvene promene i razvila adekvatan odgovor na njih.

A društvenih potresa tokom prethodnih godina nije manjkalo: od talasa građanskih protesta i nemira do čak pet lokalnih izbora i jednih nacionalnih. Opšte nezadovoljstvo dovelo je, srećom, i do porasta građanskog aktivizma, što je pak dalo vetar u leđa razvoju Lokalne fondacije, ali i celog civilnog sektora i ekosistema nevladinih organizacija. Taj „vetar promena” dočekali su svaki put dignutih jedara, spremni da se prilagode svim potrebama zajednice. Veruju da je to zato što su od početka osluškivali šta okolina želi, na šta je spremna, kojih svojih snaga i potreba je svesna, a koje tek treba da razvije. Upravo je ta sposobnost da analiziraju društvene impulse, prepoznaju komešanja i anticipiraju važne društvene promene u Sibinju i širom Rumunije najviše uticala na njihov uspeh i učinila spone sa društvom i zajednicom i dan-danas neraskidivim.

Stalne promene razvijaju snagu organizacije na jedan sasvim specifičan način. Zato Čiprijan ističe da su vremenom shvatili da je najveća vrlina koju fondacija može imati – sposobnost adaptacije. Ovu lekciju je samo još jednom, nepobitno potvrdila i 2020. godina, godina krize na svim nivoima društva i godina koja ih je izmestila iz kancelarija i promenila način na koji su do tada radili. Zato je i sadašnji trenutak u životu Lokalne fondacije Sibinj u velikoj meri obojen oprezom i osluškivanjem.

Koju promenu smatraju najznačajnijom u proteklim godinama svog rada?

Lokalna fondacija umnogome zavisi od zajednice u kojoj radi. Kakvi su ljudi koji tu zajednicu čine, takvi će biti i rad i rezultati fondacije. Stoga je možda najvažnija promena kojoj su svedočili zapravo smena generacija i sa njom, rađanje jedne nove vizije Rumunije. Čiprijan i Ana danas očekuju da će se generacija koja je učestvovala u nedavnim društvenim previranjima uskoro skrasiti i tvrde da novi talas aktivizma dolazi sa generacijom koja će tek stupiti na scenu. Oni će vremenom ispuniti sve pore društva, lokalnu samoupravu, kompanije, medije i nevladin sektor. Svoju ulogu vide u tome da u generaciji Z, rođenoj posle 1995. godine, prepoznaju buduće lidere i pokretače promena i podrže njihov razvoj. Zato trenutno planiraju program liderstva u zajednici, koji će biti prevashodno usmeren na ovu generaciju, a čiji je konačan cilj otvaranje novih perspektiva u gradu.

Kako su u početku objasnili ulogu lokalne fondacije u zajednici i kako su razvijali mrežu pristalica?

Uloga lokalne fondacije je veoma složena, a Ana i Čiprijan poručuju da nije od presudnog značaja da svi u zajednici razumeju baš svaki njen aspekt, pogotovo ne u početku. „Da ste pre nekoliko godina pitanje o ulozi Lokalne fondacije Sibinj postavili našim donatorima, sponzorima, nevladinim organizacijama i svima ostalima sa kojima saradujemo, dobili biste vrlo različite odgovore. Svako od ovih aktera vidi samo jedan deo našeg rada i stoga ima vrlo usku, specifičnu perspektivu. Važno je da nekolicina strateški bitnih ljudi razume ko ste vi i šta zaista radite, ali većini saradnika i široj zajednici nije potrebna tačna definicija. Oni će spoznati vašu ulogu kroz projekte, grantove, dobrotorne manifestacije, rezultate i sve drugo što sledi“, naglašava Čiprijan. Dobar primer lokalnog projekta koji je posredno podigao svest i o konceptu Lokalne fondacije jeste, svakako, Međunarodni maraton u Sibinju, danas njihov najmasovniji i najznačajniji fandrejzing događaj. Njime su uspeali da pomere fokus sa sebe na sam događaj i formu koja je svima poznata i da tako postepeno privuku ljude: „Nismo potencirali činjenicu da ga mi organizujemo, niti objašnjavali ko smo i čime se bavimo. Samo smo pozvali ljude da učestvuju u trci i doprinesu višem cilju.“ To nije samo pojednostavilo njihovu komunikaciju, već je upoznavanje sa zajednicom učinilo prirodnijim.

Pustite da lokalna fondacija raste malo po malo, kroz postepeno proširenje kruga saveznika, počevši od vaših prijatelja i bliskih organizacija.

Sličan, strpljiv pristup imali su i kad je reč o izgradnji mreže pristalica. Umesto da se obrate celom gradu, rešili su da učesnike tog prvog maratona potraže među svojim društvenim krugovima. Od dvesta učesnika prvog maratona, oko stotinu su činili njihovi prijatelji, dok su drugu polovinu činili prijatelji njihovih prijatelja. To poverenje među bliskim ljudima bilo je sasvim dovoljno da lokalna fondacija počne sa radom. Sa druge strane, prvi maraton zbližio ih je i sa lokalnim organizacijama čije su projekte podržali od prikupljene sume. Čiprijan kaže da nije bilo teško pridobiti direktore organizacija, zato što nisu imali ništa da izgube: manifestacija je mogla biti uspešna i doneti im donacije, ili je sve moglo jednostavno ostati kako već jeste. Budući da su to bile organizacije koje su od ranije poznate zajednici i da je realizacija njihovih projekata bila vidljiva, njihovo uključivanje uticalo je na broj učesnika, ali i na ugled samog maratona.

Kako su dalje gradili poverenje u zajednici?

Maraton je u dobroj meri doprineo kredibilitetu fondacije. Pošto je uvid u projekte podržane maratonom uvek javno postavljen na platformi Lokalne fondacije, svako može da se informiše o planu i uveri se da je njegova donacija upotrebljena na pravi način. „Ovakva transparentnost je“, poručuje Ana, „bila ključna za građenje poverenja i ugleda koji imaju u zajednici. Kada donatori neposredno vide šta se njihovim novcem ostvaruje, pozele da doniraju ponovo, kao i da pozovu i druge da im se pridruže.“

Poverenje je od ključnog značaja za prikupljanje sredstava. Donatorima uvek treba jasno predstaviti na šta će njihova sredstva biti preusmerena. Ako dođe do promene plana, obaveza fondacije je da to transparentno iskomunicira i ponudi adekvatno rešenje. Važno je samo nikada ne obećati ono što u startu znate da ne možete da ispunite.

Isti principi transparentnosti i informativnosti važe i u direktnim pregovorima sa donatorima. Fondacija im uvek predstavi svoj program, kao i konkretne ciljeve, kojih su obavezni da se drže. Ukoliko se desi da zadata obećanja ne uspeju da ostvare, njihova obaveza je da pronađu alternativno rešenje ili pak da pruže objašnjenje zašto cilj nije postignut. Ovo se može nekome učiniti preozbiljnim, ali Ana i Čiprijan veruju da samo zahvaljujući potpunoj posvećenosti, Fondacija danas nosi reputaciju pouzdanog partnera.

Još jednu lekciju o poverenju donela je i prethodna godina. U krizi izazvanoj bolešću COVID-19, Lokalna fondacija Sibinj uspeala je da brzo reaguje i uspostavi mehanizme uz pomoć kojih

su ljudi lako i sigurno donirali za pomoć bolnicama i za kratko vreme prikupili oko 700.000 evra. U doba kada je sistemska podrška bila poljuljana, a ljudi uplašeni, Fondacija je uspela da zadrži pribranost, nastupi organizovano i agilno i pokaže koliki značaj ona može imati u mobilisanju i povezivanju celog kraja. Iskustvo Lokalne fondacije Sibinj pokazalo je da je zapravo najvažnije, ali i najzahtevnije, pronaći balans između očekivanja zajednice i mogućnosti. O tome Čiprijan kaže: „Naravno da u takvom času želite da pošaljete što jaču poruku, da probudite i motivišete ljude da se uključe, ali ne smete u tom zanosu preterati i obećati nemoguće. Ne smete obećati više nego što možete da ispunite. Prevelika pa izneverena očekivanja su uvek opasnija od makar i malih pobeda.”

Šta smatraju svojim najvećim dostignućem i šta ih čini ponosnim?

Budući da postoje već izvestan niz godina, broj stvari na koje su ponosni nije mali. Ipak, najponosniji su što su uopšte uspeli da stvore ovakvu organizaciju i oforme stabilan tim. Od dvoje ljudi koji su na samom početku činili inicijativnu grupu, nastala je grupa koju danas čini sedam članova fondacije i mnogo spoljnih saradnika.

Ponosni su i što su tvorci jedne od najvećih dobrotvornih manifestacija svog grada, okruga, pa i cele Rumunije. Internacionalni maraton u Sibinju se organizuje čitavu deceniju i broj učesnika je sa početnih dve stotine narastao na rekordnih 5500 za maraton koji se održao 2019. godine. Organizacija manifestacije ovih razmera odvija se tokom čitave godine, zahteva angažman velikog broja ljudi i ozbiljnu logističku snalažljivost, ali je, kako kažu, maraton i nagrada sam po sebi. Te jedne subote u godini, isti povod na trgu okupi građane, donatore, nevladine organizacije i sve koji žele da učine nešto za svoju zajednicu. Novac koji se prikupi značajan je za Sibinj, ali je isto toliko vredno i samo širenje svesti o problemima zajednice, povećavanje vidljivosti onih koji se tim problemima bave i, konačno, i ujedinjenje ljudi za korak ka opštem dobru, ka udruženom dobročinstvu. Zbog toga se maraton uvek okonča sa osećanjem ogromnog ponosa, kako članova Lokalne fondacije, tako i svih koji na njemu učestvuju. Zato je bilo važno da se, uprkos ili upravo zbog vanrednih okolnosti, maraton održi i u 2020. Poštujući ograničenja i mere predostrožnosti, sibinjski maraton okupio je samo hiljadu učesnika, ali je bio jedan od svega nekoliko takmičenja u Rumuniji i čitavoj Evropi na kojima se te godine zapravo trčalo.

Kako nalaze sponzore?

U uspešnom pronalaženju sponzora dve okolnosti su im, kako kažu, išle na ruku. Prva je činjenica da je Sibinj mala zajednica, u kojoj se poverenje lakše uspostavlja, a odnosi sa sponzorima često iz poslovnih prerastu u prijateljske. Druga okolnost jeste ta što su njihov tim od početka činili ljudi koji su, poput Čiprijana, i sami bili preduzetnici i imali brojne konekcije sa sponzorima često iz poslovnih

prerastu u prijateljske. Druga okolnost jeste ta što su njihov tim od početka činili ljudi koji su, poput Čiprijana, i sami bili preduzetnici i imali brojne konekcije sa poslovnim svetom. Zbog toga svima koji se upuštaju u slične poduhvate savetuju da se okruže ljudima koji su dobro povezani, jer će tako znatno lakše izgraditi mrežu donatora.

Ističu da je naročito važan pristup donatorima: „Kada se sastajemo sa kompanijama, sebe ne doživljavamo kao nekoga ko moli za novac. Postavljamo se ravnopravno u tom razgovoru. Obrazovani smo, vladamo temom, razumemo šta znači upravljati organizacijom i stoga smatramo da smo potencijalno vredni partneri.” Pokriće za ovo samopouzdanje, naravno, itekako leži u njihovom iskustvu, rezultatima i ugledu u zajednici. Za razgovore se pripremaju tako što prethodno istražuju kulturu i tip kompanije, kako bi što bolje razumeli njene prilike, vrednosti, ali i psihološki profil onoga ko njome upravlja. Osim toga, fondacija, kako tvrde, mora znati da predstavi projekat i obrazloži zašto je na kraju za samu kompaniju dobro da ga podrži. Anin savet za lokalne fondacije i ostale nevladine organizacije jeste da finansijsku podršku traže od ljudi na čelu kompanije. Iako o donacijama najčešće odlučuje marketinški sektor, iskustvo im je pokazalo da je njima stalo više do toga kako je brend predstavljen i koliku će im vidljivost projekat doneti, nego do promena u samoj zajednici. Sa druge strane, direktori kompanija pre će razumeti da se ulaganja u zajednicu u kojoj kompanija posluje, u krajnjoj liniji, isplate na duže staze.

Prethodna godina je, pored svega ostalog, na test stavila i njihove odnose sa sponzorima. Naime, iako su uspeli da prikupe veliku svotu novca, sama Fondacija našla se u finansijskoj neprilici. Tada su se obratili pojedinačnim donatorima koji su ih već mnogo puta do tad podržali, u nadi da ih ni ovog puta neće izneveriti. Nisu pogrešili: uspeli su da od stotinak donatora osiguraju stalne prihode i time obezbede 30% plata. To smatraju velikim uspehom, jer prvi put posle osam godina osećaju sigurnost i bezbednost koju im podrška lokalne zajednice pruža.

Danas Lokalna fondacija Sibinj ne traži nove sponzore za maraton, naprotiv – sama bira kompanije od kojih će prihvatiti donacije. Svesni su da se u takvoj poziciji nije našlo još mnogo lokalnih fondacija u Rumuniji: „Na dobrom smo mestu. Naš najveći problem danas nije novac, već je to pre kapacitet da sa tim novcem uradimo nešto veliko.”

Nekoliko saveta za korporativni fandrejzing:

- Okružite se ljudima koji su dobro povezani kako biste olakšali izgradnju mreže donatora
- Pre susreta sa kompanijama obavezno se informišite o njihovom poslovanju, vrednostima, mogućnostima i dosadašnjim filantropskim aktivnostima
- Obavezno prikupite što više informacija o osobi sa kojom se sastajete, poželjno je da to bude direktor/-ka ili vlasnik/-ca kompanije
- Na sastanak pošaljite osobu koja može da predstavi projekat i rad fondacije na jasan i slikovit način
- Nemojte se postavljati kao neko ko moli za novac, već kao partneri koji donose konkretne vrednosti za sto

Koju promenu smatraju najznačajnijom u proteklim godinama svog rada?

Kada se osvrnu na prethodnih osam godina rada, bez sumnje vide razvoj kulture darivanja u Sibinju. Generacija kojoj Ana pripada masovno je svojevremeno napuštala Sibinj i Rumuniju u potrazi za boljim obrazovanjem, poslom i perspektivom. Danas je, kako kaže, srećna kada od svojih nekadašnjih sugrađana, koji uveliko žive negde drugde, čuje da je Sibinj postao sasvim drugačije, bogatije mesto za život.

Pored dodele donacija, osnovna uloga lokalne fondacije je da razvija kapacitete zajednice i da umrežava sve aktere u njoj.

Na početku, priznaju, ni sami nisu znali šta je zadatak lokalne fondacije, te su se fokusirali na davanje grantova. Čak su i odbijali pozive da se dodatno uključe u pitanja zajednice, jer su smatrali da su grantovi njihova jedina nadležnost. Iz ove perspektive, te zablude su im još smešnije budući da prvih godina nisu ni imali mnogo sredstava za davanje grantova. Vremenom im je, međutim, postalo jasnije kako treba da se razvijaju. „Lokalna fondacija se”, kaže Čiprijan, „gradi upornim trudom u dva različita pravca. Jedan je usmeren ka unutra, na njen sopstveni mikrokosmos, na tim, odnose u njemu i zajedničke ciljeve. Drugi je usmeren ka spolja i odnosi se na mesto fondacije u zajednici i u društvu.” Kako je jačala iznutra, Lokalna fondacija Sibinj je menjala i svoje ciljeve, sve više se fokusirajući na razvoj kapaciteta zajednice. Tokom godina su, uz njihovu finansijsku i mentorsku pomoć, mnoga neformalna udruženja građana prerasla u nevladine organizacije, dok se i broj angažovanih građana znatno povećao. Sledeći korak koji ih čeka jeste umrežavanje svih aktera i stvaranje svojevrsnog saveza nevladinih organizacija, kako bi udruženim snagama lakše nastupali pred lokalnom samoupravom.

Na pitanje kako se uopšte jača filantropski kapacitet zajednice, iz Lokalne fondacije Sibinj kažu: „Ponekad zajednica ne preduzima ništa jer ne zna šta je potrebno. Drugi put postigne nešto značajno, a da ni sama toga nije svesna. Lokalna fondacija je onda tu da poveže sve tačke i pokaže joj širu sliku. Da celoj zajednici učini jasnim šta je sve njena odgovornost, šta je u njenoj moći, a šta joj tek predstoji da razvije.”

Da li postoji konkretan primer toga kako Lokalna fondacija širi svest o tome šta zajednica i pojedinac mogu?

Nema boljeg primera, tvrde, od maratona. U tom najvećem dobrotvornom događaju u Sibinju učestvuje oko pet hiljada ljudi. Članovi Lokalne fondacije procenjuju da polovinu čine filantropi, dok je druga polovina tu jednostavno zato što ih je neko doveo, zato što je to popularno ili zato što im se dopada atmosfera. Čiprijan objašnjava: „To je, dakle, 2500 ljudi koji ne znaju ništa o višim ciljevima događaja na koji su došli. Međutim, kada se takav, neobavešten pojedinac prijavi za trku, on mora da odabere kojoj će nevladinoj organizaciji ići polovina naknade za učesće i koji će to projekat podržati. Možda će se na licu mesta jednostavno odlučiti za ime koje mu zvuči poznato. Ipak, kada se maraton završi, a nevladina organizacija dobije novac i konačno sprovede projekat, taj isti pojedinac će na platformi ili Facebook stranici Lokalne fondacije Sibinj moći da vidi čemu je tačno doprineo. Tako se budi svest zajednice: ljudi saznaju nešto što nisu znali i otvara im se čitav horizont mogućnosti. Na početku je kao učesnik znao samo ime organizacije, ali sada kao donator prati šta organizacija radi, interesuje se za taj problem i počinje da shvata zašto je podrška zajednice važna.”

Osim toga, jačanje kapaciteta tiče se i boljeg odnosa između građana i vlasti. Kao građani, često priželjkujemo promene, ali se osećamo bespomoćno, verujući da one zavise isključivo od interesa i odluka vlasti. Međutim, u Sibinju je postojao i suprotan primer, kada je lokalna vlast odustala od određenih reformi, bojeći se da se ljudima takvi potezi neće dopasti i da će naići na negodovanje. Tada je Lokalna fondacija odigrala presudnu ulogu i na neki način pripremila teren za promene. Reč je o projektu *Free Squares* („Slobodni trgovi”), koji je trebalo da se obračuna sa praksom parkiranja na glavnim gradskim trgovima. Lokalna fondacija je osmislila zanimljivu marketinšku kampanju, angažovali lokalne umetnike da dizajniraju promotivni materijal i skrenula pažnju javnosti na pitanje parkinga. Kada se prašina podigla i narod digao glas, lokalne vlasti su osetile da su građani spremni na promene i preduzeli su potrebne mere. Godinu dana od početka kampanje, Sibinj je dobio prvi slobodni trg, a očekuje se da će ih biti još. Iako bi lokalna vlast, sasvim moguće, svedeno donela odluku da rastereti gradske trgove, danas su sigurni da se Lokalna fondacija postarala da zajednica otvoreno dočeka promene nabolje. Neretko je upravo fondacija ta koja ukazuje i zajednici i institucijama šta je potrebno i šta je moguće.

Koliko Lokalna fondacija Sibinj ulaže u komunikaciju?

Ana i Čiprijan su svesni da uspeh umnogome zavisi od načina na koji se predstavljate. Mišljenja su da dosta lokalnih fondacija greši kada čini da njihov rad deluje komplikovano, nerazumljivo i dosadno, te se stoga trude da ono što Lokalna fondacija Sibinj radi uvek deluje sveže, interesantno i pristupačno. Ovaj pristup im je u zajednici doneo titulu „trendsetera“, odnosno onih koji se ne boje da pokrenu najaktuelnije i najprogresivnije teme.

Pored te želje da nastupe otvoreno, ističu da kvalitet vizuelnog sadržaja, poput fotografija i dizajna, direktno utiče na percepciju vašeg rada. Što je on bolji, to organizacija deluje kredibilnije i sposobnije. Lokalna fondacija Sibinj u svojim redovima ima profesionalnu fotografkinju, i to jednu od najboljih u gradu. Njene fotografije, koje inače važe za izrazito upečatljive, pa i metaforične, donele su im publicitet i nove pristalice, zbog čega svim organizacijama savetuju da ulože u to ili sklope volontersku saradnju sa profesionalcem na ovom polju.

Iako dosta polažu na komunikaciju, njihova ulaganja nisu velika i gotovo se u potpunosti odnose na platu menadžera komunikacija. Ostala komunikacija se, ponosno kažu, odvija sama od sebe. Naime, maraton je u toj meri pokrenuo zajednicu da ga građani danas doživljavaju kao sopstvenu manifestaciju. Trkači su toliko privrženi događaju da ga sami promovišu na društvenim mrežama i među svojim prijateljima. Sa druge strane, nevladine organizacije koje učestvuju na maratonu same se staraju o tome da podstaknu što više učesnika da doniraju baš njihovom cilju. Jedini kanal na kom Lokalna fondacija i dalje promovise maraton jeste radio sa nacionalnom frekvencijom, jer žele da privuku i učesnike iz drugih gradova.

Komunikacija je važna! Od velikog je značaja da predstavljanje lokalne fondacije bude zanimljivo, atraktivno i razumljivo. Neophodno je uložiti sredstva u vizuelne sadržaje te se preporučuje ostvarivanje volonterske saradnje sa fotografima, dizajnerima i drugim profesionalcima u ovoj oblasti kako bi objavljeni sadržaj privukao što veću pažnju.

Koja je uloga lokalne fondacije u građenju demokratije i da li lokalna fondacija treba da se politički pozicionira?

Lokalna fondacija, po svojoj prirodi, treba da saraduje sa lokalnim vlastima, i Sibinj u tome nije izuzetak. Ipak, Čiprijan ističe jednu važnu distinkciju: „Mi želimo saradnju sa institucionalnim partnerima, ali ne i političkim. Želimo da saradujemo sa gradonačelnikom ili gradskim odbornicima, ali ne želimo da se ikada deklariramo kao pristalice ili protivnici određene političke partije.“ Tu liniju je, međutim, često vrlo teško povući, naročito u očima javnosti. Naime, kada i odlučite da se uključite u politiku, rizikujete da javnost ciljeve i motive Fondacije interpretira kao koristoljubive, kao i da vas dojučerašnji politički saradnici „nadigraju“ i iskoriste, a da pritom ne postignete ništa od onoga što ste nameravali. Sa druge strane, kako Ana primećuje, veoma je teško reći „ne“ ako imate stvarnu šansu da uradite nešto dobro za zajednicu. Ako kategorički odbijete bilo kakav angažman koji ima političku konotaciju ili uključuje političare, zauvek ostajete na margini, daleko od donošenja odluka od opšteg značaja.

Fondacije treba postepeno da grade svoj kredibilitet i da se drže na pristojnoj distanci od političkih dešavanja u zajednici. Ovo ne znači da se treba pretvarati da politika ne postoji, već da se mora naći način da se konstruktivno saraduje sa institucijama na rešavanju problema zajednice, bez vezivanja za neku konkretnu političku figuru ili opciju.

Stoga je zaključak da se lokalna fondacija ne može praviti da politika ne postoji. Ona mora da pronađe prihvatljiv način saradnje sa institucijama i lokalnom upravom kako bi, uostalom, i mogla da sprovodi agendu zajednice. Lokalna fondacija Sibinj za sada uči da balansira između ova dva kraja, što Ana objašnjava konceptom *inteligentne neposlušnosti*, terminom koji je čula u kontekstu treniranja pasa vodiča za slepe. Naime, prvih godinu dana pas uči da poštuje pravila i u potpunosti se pokorova naredbama. Tek kada to savlada, nastupa veština inteligentne neposlušnosti i umeće da proceni kada je pametnije da zapravo postupi suprotno željama i instrukcijama vlasnika. „Recimo da slepi čovek želi da pređe ulicu. Pas će možda spaziti auto, koji njegov gazda ne bi mogao da vidi, i sam će odlučiti da je bezbednije da se u tom slučaju ogлуši o naredbu. To je metafora za način na koji pokušavamo da se pozicioniramo u politici. Želimo da poštuemo pravila najveći deo vremena, ali da umemo da procenimo kada je pametnije odigrati drugačije. Drugim rečima, da biramo bitke koje vredi voditi.“, slikovito objašnjava Ana.

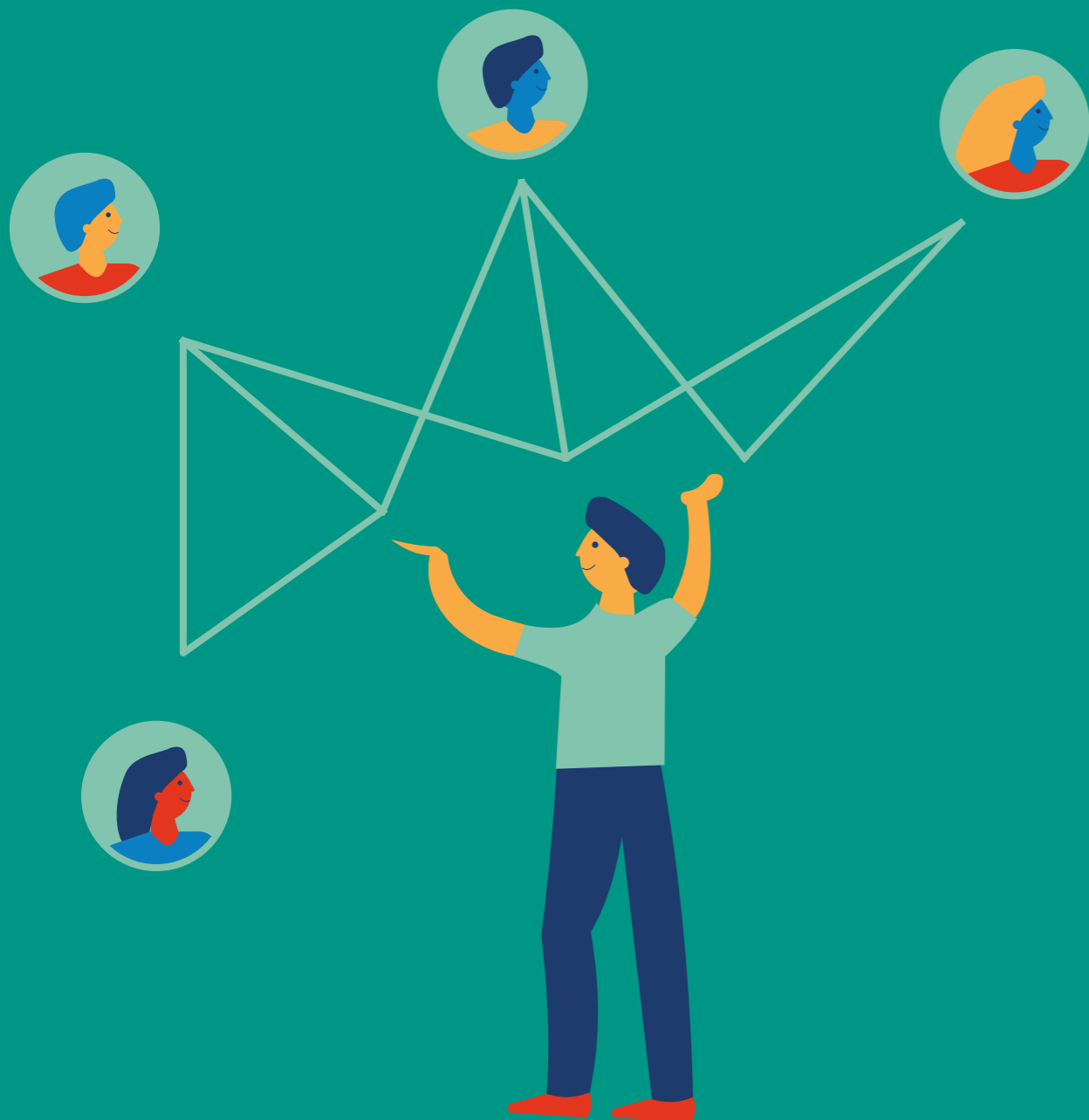
Danas je Lokalna fondacija Sibinj politički aktivnija od ostalih lokalnih fondacija u Rumuniji i uspeva da izvaga koristi i opasnosti od ovakvog angažmana. To je zato što se vremenom i sama, svojim brojnim dostignućima, postavila kao jedan od ključnih aktera u zajednici, kojeg nije lako skrajnuti ili obmanuti. Zato je, kad je reč o ovom pitanju, njihov konačan savet lokalnim fondacijama da prvenstveno grade sopstvenu, nezavisnu reputaciju i klone se politike makar prvih nekoliko godina.

Šta savetuju kolegama koji su na početku ovog procesa?

Svima koji su na početku osnivanja Lokalne fondacije savetuju da najviše pažnje posvete vezama unutar tima, vezama sa donatorima, sponzorima, volonterima, sa svima koji na bilo koji način učestvuju u zajednici. Jer, kako kaže Ana, ti ljudi će vam postati prijatelji i još jedna spona sa zajednicom kojoj pripadate.

Osim toga, budućim kolegama poručuju i da je najvažnije da ulažu u sebe: „Obrazujte se, postanite društveniji, učite da bolje opažate i slušate druge. Preispitajte se: *Da li činimo prave stvari u zajednici? Koja je naša odgovornost u ovom gradu?* I konačno, trudite se da budete bolji ljudi. Jer, na kraju, sve polazi od vas. Fondacija će stići onoliko daleko koliko i sami budete odmakli. I zajednica će porasti onoliko koliko svako od vas i sam bude porastao.”

Lokalna fondacija Banatul Montan

Ova lokalna fondacija je jedna od najmlađih u Rumuniji i svoj put je započela 2018. godine u Rešici, sa inicijativnom grupom koju je činilo 30 ljudi različitih profesija – od omladinskih radnika i nastavnika do preduzetnika i državnih službenika. Ova grupa je oko godinu i po dana radila na tome da prikupi novac neophodan za osnivanje Fondacije i uspela je da se registruje pred sam kraj 2019. godine. S obzirom na to da su najmlađa fondacija u pokretu, njihova iskustva sa inicijalnom fazom razvoja su ujedno i najsvežija, a o tome je sa lokalnim fondacijama iz Srbije pričao Razvan, koji je u trenutku razgovora obavljao ulogu izvršnog direktora Fondacije.

Kako je sve počelo?

Od svih lokalnih fondacija u Rumuniji, Lokalna fondacija Banatul Montan verovatno je doživela najveće promene u strukturi i unutrašnjoj organizaciji od svojih početaka do danas. Kada su 2018. godine počeli da postavljaju osnove fondacije, njihova inicijativna grupa brojala je skoro četrdeset članova. Međutim, izazovi sa kojima su se ubrzo suočili pokazali su da čak i najveća rešenost da učiniš nešto dobro za zajednicu ne nosi sa sobom čarobni štapić za sve probleme i nesuglasice. Sa ove distance, jasno vide da je razlog za tako burne početke ležao u činjenici da članovi nisu dovoljno dobro razumeli šta je zadatak lokalne fondacije i kako se ona fundamentalno razlikuje od nevladinih organizacija. Mnogi od njih želeli su da se sami uhvate ukoštac sa problemima zajednice, izađu na ulice i sami sprovedu projekte, ne shvatajući da lokalna fondacija nije tu da realizuje inicijative i zamisli svojih članova, već da bude motor za ideje i angažman drugih pojedinaca, udruženja i cele zajednice. Osim toga, dok je većina postojećih fondacija počela prikupljajući novac za projekte koje će podržati, strategija Fondacije Banatul Montan bila je da sredstva najpre prikupi za formiranje početnog fonda, što bi njenom radu dalo stratešku i dugoročnu potporu. Ova taktika dodatno je produžila vreme do prvih realizovanih projekata i, samim tim, prvih vidljivih rezultata. Stoga ne čudi što je tokom prvih godinu dana od formiranja inicijativne grupe došlo do rasipanja i odustajanja većine članova, čak u toj meri da je Asocijacija za odnose u zajednici, rumunska organizacija koja je podržavala razvoj lokalnih fondacija u ovoj zemlji, zaključila da bi za zajednicu bilo bolje da se sredstva namenjena Lokalnoj fondaciji jednostavno raspodele drugim organizacijama. U tom prelomnom trenutku, kada je ceo poduhvat delovao neizvesnije nego ikad, preostali članovi doneli su odluku da se lokalna fondacija ipak registruje.

„Lokalna fondacija nije tu da realizuje inicijative i zamisli svojih članova, već da bude motor za ideje i angažman drugih pojedinaca, udruženja i cele zajednice.“

Odluka da se, na neki način, obavežeš da ćeš uložiti mnogo truda, rada i vremena u zajednički, dalekosežni i, konačno, nesigurni cilj, na kraju dana ipak je sasvim lična. Pred njom se našao i Razvan, koji, iznenađujuće, nije bio član grupe od samoga početka. Kada je 2019. godine dobio zadatak da intervjuje predstavnika Asocijacije za odnose u zajednici, Razvan priznaje da ni sam nije znao šta su to lokalne fondacije. Što je više učio o projektu razvoja fondacija u Rumuniji, o konceptu ovih organizacija i načinu na koji one utiču na zajednicu i menjaju je, to je bio sigurniji da i sam želi da u tome učestvuje. Ubrzo po priključenju, lokalna fondacija je registrovana, a Razvan je na sebe preuzeo ulogu direktora. Način na koji je organizacija do tada bila strukturirana promenio se iz temelja, a potom postepeno iznova razvijao u narednim mesecima.

Kako su izgledali planovi Fondacije u početku i u kom trenutku su uvideli da su postali jedan od nezamenljivih aktera u svojoj zajednici?

Iako su imali samo jednog zaposlenog, Lokalna fondacija Banatul Montan imala je dobru strategiju i na početku 2020. sasvim dovoljno novca za naredne dve godine. Ipak, niko nije mogao ni da sanja, a kamoli da računa na to da će ubrzo nastupiti pandemija, a sa njom i strah, restrikcije, nepredvidivost i neke sasvim nove, urgentne potrebe zajednice. Fondacija je ubrzo nakon početka pandemije otkazala čak pet planiranih aktivnosti i u potpunosti preusmerila svoje resurse na krizu izazvanu bolešću COVID-19. Međutim, kako to obično biva sa krizom, i ova je izoštrila svrhu, osnažila kapacitete i pokazala potencijal Fondacije da se brzo prilagodi, oslušne zajednicu i odgovori na goruća pitanja. I zaista, te 2020. godine članovima fondacije, donatorima i celoj zajednici postaće kristalno jasno koja je uloga i moć lokalne fondacije.

Kada su saznali da grupa lekara iz lokalne bolnice sakuplja sredstva za neophodnu opremu u sali za hitne slučajeve, rešili su da im pomognu u kampanji. Prvo su preusmerili fandrejzing sa eksterne platforme na sopstvenu, procenivši da će ljudi biti spremniji da pomognu i daju novac ako se sredstva prikupljaju u ime Lokalne fondacije Banatul Montan, na njihovom sajtu. Javno su istakli imena svih ljudi i kompanija koji su donirali, svotu koja je donirana i svaku kupovinu, i danas smatraju da su upravo zahvaljujući toj transparentnosti tako brzo zadobili poverenje zajednice. „Ljudi su bili ponosni kada svoje ime pronađu na spisku donatora. Svako je pozeleo da se i njegovo ime tu nađe, a doniranje se pretvorilo u neku vrstu dobrotvornog nadmetanja.“, seća se Razvan. Kampanja je doživela nezapamćen uspeh: sredstva za kupovinu nove medicinske opreme bila su prikupljena za samo 24 časa, a tokom dva meseca kampanje sakupljeno je ukupno 77.000 evra, od čak 651 pojedinca i 26 kompanija. Iako je Fondacija postojala tek nešto više od pola godine i iako su u okrugu postojale i druge kampanje za pomoć bolnicama, nijedna nije bila ni izbliza ovoliko uspešna. Veliki rad i trud se konačno isplatio: Lokalna fondacija izbila je u prvi plan kao pokretač cele zajednice, a građani su shvatili da je svaki cilj dostižan ako ka njemu idu udruženo. Zato danas, premda sa oprezom, kažu da je, uprkos teškim okolnostima i velikim žrtvama, pandemija donela i novi optimizam i pokazala da je drugačiji svet, u kom svako pruža ruku drugome, ipak moguć. To je nešto na šta su Razvan, kao i članovi Odbora fondacije, i dan danas najponosniji.

Koje projekte su potom realizovali i kako su dalje gradili svoju ulogu u zajednici?

Fondacija je učestvovala u još jednom projektu za pomoć u krizi izazvanoj bolešću COVID-19. Naime, lokalna nevladina organizacija je pokušala da sakupi sredstva za pomoć ljudima pogođenim pandemijom, a Fondacija im je pomogla da to i ostvare. Pružili su im pomoć u pisanju projekta i povezali ih sa svojim kolegama iz Bukurešta, tako da je organizacija na kraju uspela da dobije grant u vrednosti od 5000 evra. Ovim su pokazali da je često mentorska pomoć vrednija i od novčane.

Pored toga, pokušali su da planirane projekte prilagode novim, pandemijskim okolnostima. Tako su trku *Community on the move* („Zajednica u pokretu“), koja je trebalo da se održi u aprilu 2020. godine, uspeli da prilagode i organizuju delimično onlajn. Učesnici su trčali ili vozili bicikl napolju, beležeći svoju aktivnost na aplikaciji, a naknada za učešće u trci išla je projektu koji su sami odabrali. Iako događaj nije okarakterisan kao naročito uspešan, budući da je okupio samo 90 učesnika i dostigao sumu od 1000 evra, daleko ispod cilja od 5000, bio je izrazito značajan iz drugog razloga. Naime, tada su prvi put članovi Fondacije jasno uvideli da u njihovoj lokalnoj zajednici zapravo nema dovoljno inicijativa. Na poziv lokalnim nevladinim organizacijama za prijavu projekata kojima bi namenili sredstva od trke, javila se samo jedna nevladina organizacija, *Acasa in Banat* („Dom u Banatu“), sa predlogom projekta pomoći ljudima koji su teško pogođeni pandemijom. Stoga nisu imali ni trunku sumnje da će deo njihove misije od tad pa nadalje biti i razvijanje lokalnog civilnog sektora i podsticanje većeg broja inicijativa. Prvi mali pomak na tom putu napravili su istim povodom, u novembru 2020. godine. Tada su, zahvaljujući dobrim odnosima sa lokalnom samoupravom i opštinama, uspeli da ponovo organizuju trku, ovog puta uživo. Uspeh manifestacije premašio je njihova očekivanja: broj sponzora bio je značajno veći, a umesto očekivanih 4000, prikupili su čak 6000 evra. Sredstva su bila usmerena na tri različita projekta, od kojih nijedan nije bio direktno povezan sa pandemijom. Jedan projekat se ticao biciklizma i biciklističke zajednice u regiji, drugi šahovskog takmičenja, a treći je bio fokusiran na sprovođenje različitih prolećnih aktivnosti za decu. Ova raznolikost, iako tek u začetku, ulila im je veru da su na dobrom putu ka aktivnoj zajednici.

Ukoliko u zajednici nema dovoljno inicijativa koje bi lokalna fondacija podržala, zadatak njenog tima bio bi da razvija lokalni civilni sektor i ohrabruje građane na aktivizam. Mentorstvo i izgradnja kapaciteta su ponekad važni koliko i novčane donacije.

Na koje izazove su nailazili kad je u pitanju fandrejzing?

Na početku, novac za osnivanje fondacije prikupili su zahvaljujući prijateljima i poznicima. Godinu dana kasnije, kampanja koju su sprovedi tokom pandemije potpuno je promenila profil donatora i značajno proširila publiku. Delom je to zato što su se tokom krize pokazali kao važan i nezamenljiv član zajednice, ali, pored toga, ističu da se i društvena klima nakon marta 2020. umnogome promenila. Ljudi su jednostavno postali spremniji da se uključe u pitanja od opšteg značaja i doniraju za dobar cilj.

Međutim, iako imaju dosta uspeha u fandrejzingu za konkretne projekte, prikupljanje sredstava za samu Fondaciju ide sporije i teže. Primera radi, navode da iza jednodnevnog fandrejzing događaja, poput maratona, stoje uvek meseci prekovremenog rada i pripreme. Takva aktivnost ume da u potpunosti okupira sve resurse, da bi samo 20% prikupljenih sredstava sa događaja otišlo u budžet same Fondacije. Ta svota nije ni približno dovoljna za opstanak, zbog čega su u stalnoj potrazi za donatorima koji bi ih dugoročno podržali. U prilog im nimalo ne ide gotovo potpuno odsustvo multinacionalnih kompanija u okrugu Banatul Montan, budući da su se upravo one pokazale kao važni partneri nevladinih organizacija širom Rumunije. Dodatna poteškoća leži i u tome što su donatori motivisani da daju novac isključivo za projekte koji im se dopadaju, kao i u tome što očekuju da im sponzorstvo poveća vidljivost. Razvan ističe da se upravo tu nalazi tačka razmimoilaženja u interesima sa potencijalnim sponzorima: „Kada donirate u administrativne svrhe, kako bi Fondacija mogla da nastavi sa radom, činjenica je da vi kao sponzor ne dobijate veliki publicitet, niti satisfakciju da ste stali iza konkretne inicijative koja vam je bliska. Ali tim pre je pred nama taj zahtevan zadatak da ljudima ukažemo na neophodnost i dugoročni, strateški značaj takvih donacija.”

Koji su njihovi planovi za budućnost? Na koje projekte će biti usmereni u godinama koje slede?

Kao fondacija koja iza sebe ima veliki uspeh, no i dalje samo jednog zaposlenog, svoju budućnost vide u rastu i zapošljavanju novog kadra. Iako Odbor igra značajnu ulogu u pronalaženju novih prilika i inicijativa u zajednici, veruju da bi uključivanje novih lica donelo sveže ideje, proširilo znanje i produbilo veze sa zajednicom.

Kada ih pitate za planove, ostaju pri tome da neizvesna vremena u kakvim živimo ne dozvoljavaju taj luksuz. Umesto toga, rade na strategiji i postavljanju ciljeva, kao i dugoročnoj

saradnji sa Asocijacijom za odnose u zajednici tokom narednih pet godina. Za sada su, zahvaljujući partnerstvu sa Rumunsko-američkom fondacijom, uspeali da obezbede polovinu godišnjeg budžeta, što njihov rad čini, kako kažu, dosta stabilnijim.

Da bi se zaista videla promena u okruženju, mora se najpre promeniti svest pojedinca o tome šta je građanska dužnost, šta građansko pravo, a šta sloboda za koju se sam mora izboriti.

Tokom 2021. godine, sproveden je projekat kome su se mnogo radovali. U pitanju je projekat *Aktivni građani*, koji se podudara sa nastojanjima Lokalne fondacije Banatul Montan da u zajednici pronađe nove lidere i entuzijaste koji imaju ideje i nepokolebljivu volju da ih sprovedu u delo. Kao što je već rečeno, dosadašnje iskustvo pokazalo je da u okrugu nema puno nevladinih organizacija koje rade na kreiranju i sprovođenju projekata. Na prethodni poziv prijavilo se tek pet ili šest nevladinih organizacija, i to nakon što su ih članovi Fondacije kontaktirali, ohrabрили ih na taj korak i pomogli im da svoje projekte napišu. Da je to realno stanje, a ne previd Fondacije ili puki sticaj okolnosti, govori i činjenica da je odziv na konkurs za projekte koji je raspisala lokalna opština bio toliko slab da se na kraju na njega prijavila sama Lokalna fondacija, ovog puta u formi inicijativne grupe. „To je veliki problem jer pokazuje da zajednica ne prepozna svoje resurse, da ne vidi svrhu aktivizma i nema svest o tome šta su pitanja koja se tiču svih nas”, predočavaju ljudi iz Fondacije. Razgovori koje su dosad vodili sa potencijalnim aktivistima, pokazali su da ljudi koji imaju ideje brzo odustaju od njih, uz opravdanje da nemaju dovoljno novca ili znanja da ih realizuju. Međutim, budući da se često ne angažuju čak ni kada im je finansijska i sva druga pomoć zagantovana, možemo zaključiti da je koren ovog problema mnogo dublji.

Koje savete imaju za naše inicijativne grupe koje su na početku ovog procesa?

Razvan poručuje da svako ko je odlučio da se bavi ovim poslom treba da postavi sebi dva pitanja: „Prvo je: *Zašto ovo radim?*, a drugo: *Da li ću imati dovoljno snage da istrajem?* Ovo je važno jer je odgovornost velika, put dug i može se izdržati jedino ako ovo ne posmatrate kao posao, već kao način života.”

Priča o Lokalnoj fondaciji Banatul Montan govori nam, bez mnogo okolišanja i ulepšavanja, o svim izazovima i neizvesnostima koje ovakav poduhvat nosi. No isto tako, govori nam i o nagradama. Te nagrade nisu materijalne ali su zato neprocenjive; to su osećanje solidarnosti, zajedništva, ponosa i sopstvene svrhe. Zato je Lokalna fondacija izbor onih koji osećaju da imaju mnogo toga daju i koji u tom davanju – sebe, vremena, truda, znanja – vide dragocen dobitak.

